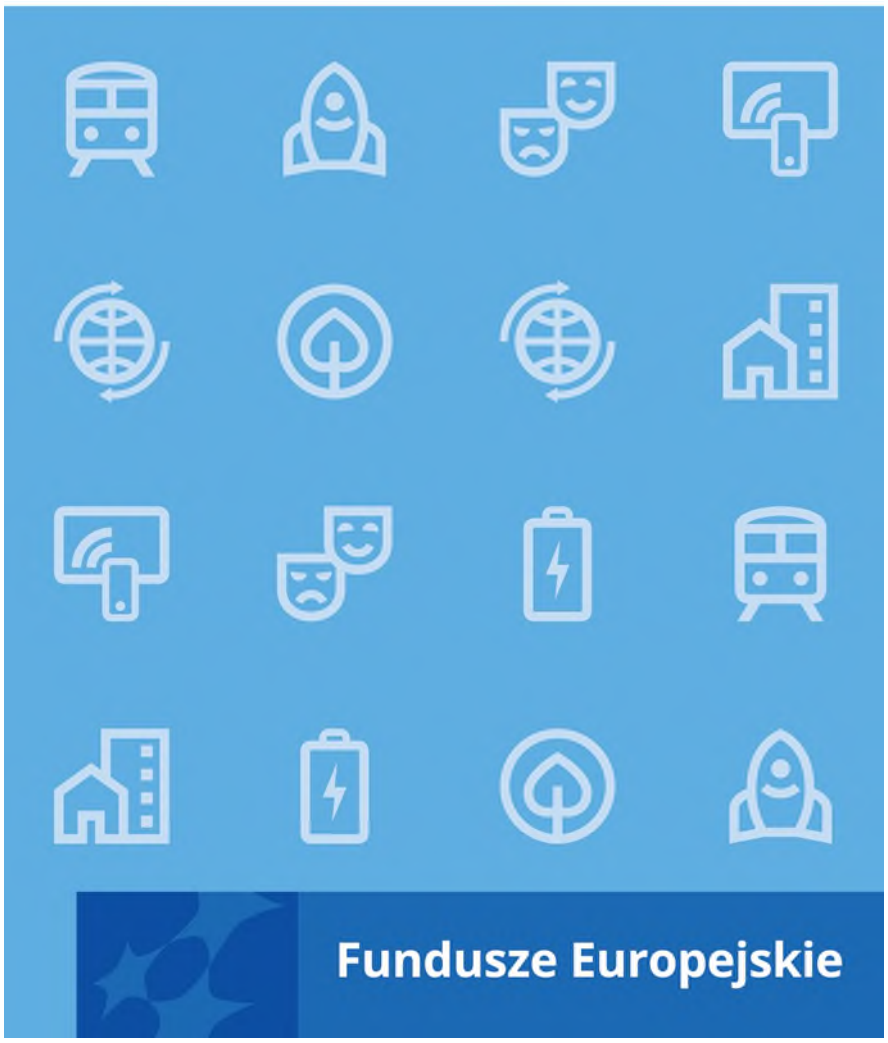

Preferencje dla podmiotów ekonomii społecznej w projektach EFS+

Materiał informacyjny dla beneficjentów Funduszy Europejskich
dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

październik 2026 r.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Spis treści

Cel dokumentu....3
Podmioty zobowiązane do preferowania PES....3
Kiedy można nie stosować preferencji dla PES....5
Wybór preferencji dla PES....7
Preferowanie PES a nierówne traktowanie oferentów....9
Aspekty lub klauzule społeczne w kontekście preferencji....9
Zamówienie zastrzeżone z klauzulą społeczną....10
Zamówienie z klauzulą zatrudnieniową i wymogiem stosowania aspektów społecznych....14
Zamówienie z klauzulą usługową....19
Kryteria oceny ofert....20
Zastrzeżenie zamówienia dla spółdzielni socjalnych....24
Zastrzeżenie zamówienia dla przedsiębiorstw społecznych....25
Zlecenie zadania publicznego organizacjom pozarządowym....26
Wykorzystane materiały....28

Cel dokumentu

1. Celem dokumentu jest wskazanie beneficjentom Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 (w skrócie: FEdKP) w jaki sposób stosować preferencje dla podmiotów ekonomii społecznej (w skrócie: PES) w postępowaniach o udzielenie zamówień.
2. Dokument zawiera praktyczne wyjaśnienia, wskazówki i przykłady zapisów.

Podmioty zobowiązane do preferowania PES

3. W FEdKP beneficjenci projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (w skrócie: EFS+) są zobowiązani do stosowania preferencji dla PES przy udzielaniu zamówień w postępowaniach o udzielenie zamówień, jeśli takie zobowiązanie wynika z regulaminu wyboru projektów.
4. To zobowiązanie wynika też z umowy o dofinansowanie projektu[1], zgodnie z którą beneficjenci, udzielających zamówień o wartości szacunkowej przekraczającej kwotę wskazaną w sekcji 3.2.1 pkt 1 lit. a Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027 (w skrócie: **wytyczne dot. kwalifikowalności wydatków**)[2] muszą stosować preferencje dla Podmiotów Ekonomii Społecznej (PES). W umowie wskazano również przykładowe sposoby stosowania tych preferencji, m.in. poprzez:
    1) zlecanie zadań na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.) lub stosowanie innych przewidzianych prawem trybów, w tym z ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 806 z późn. zm.) czy ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2026 r. poz. 48 z późn. zm.);
    2) zlecanie zadań na podstawie ustawy Pzp z wykorzystaniem klauzul społecznych.

[1] Na potrzeby tego dokumentu określenie „umowa o dofinansowanie projektu” oznacza umowę lub decyzję zdefiniowane odpowiednio w art. 2 pkt 32 i pkt 2 ustawy wdrożeniowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1733 z późn. zm.).

[2] W zależności od wersji wytycznych jest to próg 50 000 zł lub 80 000 zł netto (tj. bez podatku VAT). Do oceny prawidłowości przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia oraz zawartej w ramach projektu umowy w sprawie zamówienia stosuje się wersję wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków obowiązującą w dniu wszczęcia postępowania.

Ważny dokument

Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027

5. Powyższe zobowiązanie jest konsekwencją rozdziału 2 pkt 9 Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027 (w skrócie: **wytyczne EFS+**), ale w ramach FEdKP jest ono ograniczone do zamówień o wartości szacunkowej przekraczającej kwotę wskazaną w sekcji 3.2.1 pkt 1 lit. a) wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków.

Ważny dokument

Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027

6. Powyższe ograniczenie oznacza, że beneficjenci projektów EFS+ są zobowiązani do stosowania preferencji dla PES w postępowaniach o udzielenie:
   a) zamówienia publicznego na podstawie ustawy Prawo zamówień publicznych[3] (w skrócie: **ustawa Pzp**) lub
   b) zamówienia w oparciu o zasadę konkurencyjności, o której mowa w wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków.
7. Preferencje dla PES stosują:
   a) beneficjenci, będący podmiotami zamawiającymi w rozumieniu ustawy Pzp w postępowaniach prowadzonych w oparciu o ustawę Pzp jak i w oparciu o wytyczne dot. kwalifikowalności wydatków,
   b) beneficjenci, którzy nie są zamawiającymi w rozumieniu ustawy Pzp, udzielający zamówień na podstawie wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków.
8. Celem nadrzędnym stosowania preferencji dla PES jest osiągnięcie określonych efektów społecznych w zakresie integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a nie wyłącznie wsparcie określonego PES.
9. **Preferencja to nie gwarancja wyboru**, więc beneficjenci jako zamawiający mają zwiększyć szanse na to, że zamówienie będzie realizowane przez PES. Stosowane preferencje mają ułatwić podmiotom ekonomii społecznej ubieganie się o udzielenie zamówienia na warunkach konkurencyjnych z innymi wykonawcami działającymi na

[3] Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2026 r. poz. 793).

rynku, ale **nie oznacza to obowiązku wyboru PES jako wykonawcy zamówienia**.

10. **Ważne!** W przypadku zamówień mających za przedmiot usługi społeczne, zapewnienie preferencji dla PES może odbywać się również poprzez inne mechanizmy niż zobowiązanie beneficjentów do stosowania aspektów społecznych lub klauzul społecznych. Zastosowanie tych mechanizmów nie zwalnia beneficjenta z obowiązku zastosowania preferencji dla PES przy realizacji zamówienia. Obowiązek stosowania preferencji dla PES dotyczy wszystkich rodzajów beneficjentów, tj.:
    a) beneficjentów, będących zamawiającymi w rozumieniu ustawy Pzp w postępowaniach prowadzonych w oparciu o ustawę Pzp, jak i w oparciu o wytyczne dot. kwalifikowalności wydatków,
    b) beneficjentów, którzy nie są zamawiającymi w rozumieniu ustawy Pzp, udzielających zamówień na podstawie wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków.

Kiedy można nie stosować preferencji dla PES

11. W związku z tym, że zobowiązanie do stosowania preferencji dla PES wynika z umowy o dofinansowanie projektu, nie ma możliwości, aby beneficjent w którymkolwiek z udzielanych przez siebie zamówień objętych dofinansowaniem w ramach EFS+, nie zastosował preferencji PES, jeśli zapisy umowy o dofinansowanie projektu nie pozwalają na tego rodzaju odstępstwo.
12. **Niezastosowanie preferencji** będzie naruszeniem umowy o dofinansowanie projektu, które **może skutkować zastosowaniem sankcji** wynikających z tej umowy.
13. Jeśli umowa o dofinansowanie nie przewiduje takiej możliwości w danym projekcie, nie są dopuszczalne sytuacje, w których beneficjent nie zastosuje preferencji dla PES w postępowaniu o udzielenie zamówienia, ze względu na nieznalezienie preferencji adekwatnej dla danego zamówienia.
14. Beneficjent ma obowiązek przeanalizować przedmiot zamówienia pod kątem efektu społecznego w zakresie włączenia społecznego, który jest możliwy do osiągnięcia w wyniku udzielenia tego zamówienia. W związku z tym, beneficjent musi wybrać rodzaj preferencji, który ma zapewnić osiągnięcie tego efektu.
15. Mając na uwadze cel stosowania preferencji PES, nie będzie wystarczającym zażądanie od wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia – zarówno w postępowaniu prowadzonym w trybie ustawy Pzp jak i zasady konkurencyjności –

weryfikowanie braku podstaw do wykluczenia polegających na wykazaniu niezalegania ze składkami na ubezpieczenia społeczne, stwierdzane na podstawie zaświadczenia z ZUS.

16. W ramach FEdKP nie ma obowiązku stosowania preferencji dla PES:
    a) do zamówień o wartości szacunkowej nieprzekraczającej kwoty wskazanej w sekcji 3.2.1 pkt 1 lit. a) wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków
    b) do zamówień wyłączonych z zakresu zasady konkurencyjności z uwagi na przedmiot zamówienia (określone w sekcji 3.2.1. wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków).

17. W zakresie grupy zamówień o wartości nieprzekraczającej kwoty wskazaną w sekcji 3.2.1 pkt 1 lit. a) wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków, umowa o dofinansowanie projektu nie określa sformalizowanej procedury udzielania zamówienia, więc nie sposób stosować preferencji dla PES. Nie występuje zobowiązanie zamawiającego do stosowania w tym wypadku procedury konkurencyjnej, dlatego nie ma podstaw do stosowania mechanizmów preferujących PES. Wydatek w takich zamówieniach ma być zgodny z zasadami wynikającymi z ustawy o finansach publicznych.

18. W przypadku zamówień wyłączonych z obowiązku stosowania zasady konkurencyjności (sekcja 3.2.1. wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków) również nie ma procedury konkurencyjnej, więc nie ma obowiązku stosowania preferencji dla PES.

19. Gdy w wyniku przeprowadzenia postępowania zgodnie z zasadą konkurencyjności z zastosowaniem preferencji dla PES, nie wpłynie żadna oferta i beneficjent skorzysta z wyłączenia pozwalającego na zastosowanie procedury niekonkurencyjnej, wówczas nie ma obowiązku stosowania preferencji dla PES.

20. Gdy postępowanie przeprowadzone zgodnie z zasadą konkurencyjności z zastosowaniem preferencji dla PES zostanie unieważnione, ponieważ nie wpłynie żadna oferta i beneficjent zdecyduje się zastosować ponownie zasadę konkurencyjności, wówczas w dalszym ciągu istnieje obowiązek zastosowania preferencji dla PES w tym postępowaniu. Beneficjent może jednak zmienić sposób realizacji tej preferencji, jeżeli analiza pierwszego postępowania wskazuje, że zastosowane rozwiązanie mogło nieproporcjonalnie ograniczać konkurencję lub nie było adekwatne do przedmiotu zamówienia.

21. Jeśli beneficjent zdecyduje się skorzystać z wyłączenia stosowania zasady

konkurencyjności jest zobowiązany do tego, aby spełnione zostały wszystkie przesłanki pozwalające na prawidłowe zastosowanie tego wyłączenia, w tym również do analizy czy rezygnacja z preferencji dla PES nie spowoduje, że wyłączenie nie może być zastosowane (istotna zmiana warunków w stosunku do procedury prowadzonej zgodnie z zasadą konkurencyjności).

22. Gdy beneficjent udziela zamówienia na podstawie ustawy Pzp z zastosowaniem trybu niekonkurencyjnego – zamówienie z wolnej ręki – z uwagi na brak konkurencji oraz brak składania ofert, w takim postępowaniu nie występuje obowiązek stosowania preferencji dla PES. W przypadku stosowania przesłanki warunkującej zastosowanie trybu udzielenia zamówienia z wolnej ręki, o której mowa w art. 214 ust. 1 pkt 6) oraz art. 305 pkt 2) ustawy Pzp, odstąpienie od stosowania preferencji dla PES będzie możliwe jedynie, gdy zmiana w tym zakresie nie będzie nosiła znamion zmiany istotnej w rozumieniu ww. ustawy.

Wybór preferencji dla PES

23. Beneficjent powinien dobrać rodzaj preferencji dla PES, mając na uwadze specyfikę przedmiotu zamówienia, w tym okres realizacji zamówienia i zakres przedmiotu zamówienia.

24. Umowa o dofinansowanie projektu nie wskazuje konkretnych zapisów jakie powinny znaleźć się w dokumentacji postępowań prowadzonych w ramach projektu. To do beneficjenta należy określenie tego, jaką postać będzie miała preferencja dla PES w konkretnym postępowaniu o udzielenie zamówienia.

25. Stosowaniem preferencji dla PES będzie każdy wymóg wobec wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia, który będzie miał na celu działalność w zakresie reintegracji zawodowej lub społecznej osób zagrożonych wykluczeniem, co ułatwi z jednej strony ubieganie się o zamówienie PES, a z drugiej w realny sposób może przyczynić się do efektywnego wsparcia integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem.

26. W zawiadomieniu Komisji Europejskiej pt. „Kwestie społeczne w zakupach – przewodnik dotyczący uwzględniania kwestii społecznych w zamówieniach publicznych (wydanie drugie)”, wskazano: „Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne (w skrócie: SOZP) mają na celu łagodzenie skutków, jakie wywierają na społeczeństwo towary, usługi i roboty budowlane nabywane przez sektor publiczny. Zgodnie z tą koncepcją nabywcy publiczni nie są zainteresowani jedynie zakupem po

najniższej cenie lub o najlepszej relacji jakości do ceny, ale również zapewnieniem, aby zamówienia publiczne przyniosły korzyści społeczne, oraz zapobieganiem niekorzystnym skutkom społecznym podczas realizacji zamówienia lub ich łagodzeniem. Nabywca publiczny może uwzględniać cele społeczne w całej procedurze udzielania zamówienia, pod warunkiem że mają niedyskryminujący charakter i są związane z przedmiotem zamówienia".

27. To beneficjent jako zamawiający jest zobowiązany w ramach konkretnego postępowania określić, za pomocą jakiego instrumentu (wymogu w zakresie opisu przedmiotu zamówienia, wymogu związanego z realizacją zamówienia czy też kryterium oceny ofert w postępowaniu), osiągnie określony efekt społeczny poprzez udzielenie tego zamówienia.

28. Zastosowanie preferencji jest możliwe w następujących etapach postępowania:
    a) udzielenie zamówienia zastrzeżonego – tj. zamówienia, w którym zamawiający może zastrzec prawo udziału w postępowaniu i ubiegania się o zamówienie dla wykonawców, którzy spełniają określone warunki odnoszące się do struktury zatrudnienia oraz głównego celu prowadzonej działalności;
    b) aspekty społeczne w wymaganiach związanych z realizacją zamówienia – zamawiający określa wymagania dotyczące celów społecznych poprzez wykorzystanie aspektów społecznych, jak i aspektu dotyczącego zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, również w opisie przedmiotu zamówienia (np. wymóg zaangażowania do realizacji zamówienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, klauzula zatrudnieniowa, pracownicza, etykiety społeczne);
    c) społeczne kryteria oceny ofert – np. kryteria dotyczące integracji społeczno-zawodowej czy też zatrudniania określonej liczby osób marginalizowanych lub punktowanie ponadstandardowego dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

29. Wskazane powyżej obszary pozwalają wykorzystać aspekty lub klauzule społeczne w celu zapewnienia uzasadnionej preferencji dla PES w ubieganiu się o dane zamówienie publiczne.

30. **Ważne!** Zastosowane rozwiązania mają ułatwiać PES ubieganie się o realizację zamówienia, ale nie gwarantować wyboru oferty złożonej przez PES jako najkorzystniejszej w danym postępowaniu. Jeśli w postępowaniu z prawidłowo – zgodnie z umową o dofinansowanie projektu – zastosowaną preferencją dla PES

zostanie wybrana oferta złożona przez wykonawcę, który nie jest PES, postępowanie będzie uznane za przeprowadzone prawidłowo. Bez względu na preferencję dla PES postępowanie o udzielenie zamówienia powinno prowadzić do wyboru najkorzystniejszej oferty.

Preferowanie PES a nierówne traktowanie oferentów

31. Przy wyborze sposobu preferencji dla PES, zamawiający jest zobowiązany do przestrzegania zasad:
    a) równego traktowania oferentów,
    b) proporcjonalności warunków i kryteriów wyboru ofert do przedmiotu zamówienia,
    c) przejrzystości prowadzonego postępowania.
32. Zamawiający przygotowując postępowanie o udzielenie zamówienia powinien dobrać wymogi mające na celu preferencje dla PES tak, aby nie ograniczać konkurencji w postępowaniu w niezasadny sposób.

Aspekty lub klauzule społeczne w kontekście preferencji

33. Beneficjenci, którzy stosują wobec wykonawców wymagania w zakresie klauzul lub aspektów społecznych, poza odpowiednimi wymaganiami zawartymi w zapytaniu ofertowym lub w dokumentach zamówienia są zobowiązani do zapewnienia możliwości weryfikacji przestrzegania przez wykonawców zobowiązań w ww. zakresie na etapie realizacji zamówienia. Taka weryfikacja jest możliwa np. poprzez weryfikację czy zadeklarowane na etapie oferty zatrudnienie osoby bezrobotnej na okres realizacji zamówienia w rzeczywistości ma miejsce, z jednoczesnym zastrzeżeniem kar umownych za niewywiązanie się przez wykonawcę z tego zobowiązania.
34. Beneficjent powinien zawrzeć odpowiednie postanowienia umowne, udostępnione na etapie składania ofert, aby wykonawcy ubiegający się o udzielenie zamówienia mieli świadomość tego, że składana w ofercie deklaracja musi być realnym zapewnieniem rzeczywistego zrealizowania elementu społecznego, ważnego z punktu widzenia danego zamówienia.

Zamówienie zastrzeżone z klauzulą społeczną

35. Podstawę prawną zastosowania klauzuli społecznej w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego stanowi art. 94 ustawy Pzp[4]. Ten przepis ustawy pozwala na zastrzeżenie danego zamówienia dla określonego kręgu podmiotów.

Ważny przepis!

Art. 94 ust. 1 ustawy Pzp:

1. Zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy mający status zakładu pracy chronionej, spółdzielnie socjalne oraz inni wykonawcy, których głównym celem lub głównym celem działalności ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, jest społeczna i zawodowa integracja osób społecznie marginalizowanych, w szczególności:
    1) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, 1301, 1665 i 1746 oraz z 2026 r. poz. 26),
    2) bezrobotnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. poz. 620 1746 i 1794 oraz z 2026 r. poz. 451 i 507),

[4] Wyrok KIO z dnia 30 października 2012 r. (sygn. akt: 2249/12 oraz 2255/12): „brzmienie przepisu wymaga, aby w toku oceny oferty wykonawców wspólnie ubiegających się o zamówienie nie doszło do obejścia przepisu, którego celem było wzmocnienie pozycji tych podmiotów, które stwarzają miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych w ilości znaczącej dla danego przedsiębiorstwa. Zawiązanie konsorcjum nie może stanowić drogi do obejścia przepisu ustawy, w ten sposób, aby dopuścić do udziału w postępowaniu wykonawców, którzy w ogóle nie zatrudniają pracowników niepełnosprawnych (a zamierzają na przykład jedynie korzystać z potencjału podmiotu trzeciego mającego status zakładu pracy chronionej). Izba uznała, iż na gruncie przepisu art. 22 ust. 2 ustawy nie znajdują zastosowania zasady dotyczące wykazania koniecznego do realizacji zamówienia zasobu kadrowego przez możliwość skorzystania z potencjału podmiotu trzeciego”. Oznacza to, że w sytuacji wspólnego ubiegania się o udzielenie zamówienia wszyscy wykonawcy powinni spełniać wymóg posiadania odpowiedniego statusu podmiotowego. Analogicznie, w tym zakresie nie obowiązują zasady polegania na potencjale podmiotu trzeciego w zakresie wykazania się posiadaniem statusu podmiotu, o którym mowa w art. 94 ust. 1 ustawy Pzp przez wykonawcę.

3) osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia,
4) osób usamodzielnianych, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49 i 1301 oraz z 2026 r. poz. 187 i 203),
5) osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych, o których mowa w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 911 i 1423), mających trudności w integracji ze środowiskiem,
6) osób z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 917 oraz z 2026 r. poz. 187),
7) osób bezdomnych w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2026 r. poz. 639),
8) osób, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2025 r. poz. 223, 389, 619, 621 i 1794 oraz z 2026 r. poz. 203),
9) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia,
10) osób będących członkami mniejszości znajdującej się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będących członkami mniejszości narodowych i etnicznych w rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 75)

- pod warunkiem, że procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w pkt 1-10, jest nie mniejszy niż 30% osób zatrudnionych u wykonawcy albo w jego jednostce, która będzie realizowała zamówienie.

36. Zastosowanie zamówienia zastrzeżonego realizuje cel społeczny polegający na wsparciu osób defaworyzowanych, które w efekcie są osobami odnoszącymi korzyść z

udzielenia takiego zamówienia.

37. Zamawiający ogranicza krąg wykonawców wyłącznie do tych wykonawców, którzy zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i prowadzą ich społeczno-zawodową integrację.
38. W tego typu postępowaniu zamawiający może zastrzec prawo udziału w postępowaniu i ubiegania się o zamówienie dla wykonawców, którzy spełniają określone warunki odnoszące się do struktury zatrudnienia oraz głównego celu prowadzonej działalności.
39. Zamawiający powinien w treści dokumentów zamówienia określić rodzaj podmiotów, jakie mogą ubiegać się o udzielenie danego zamówienia.

Przykład klauzuli zastrzeżonej

O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy mający status zakładu pracy chronionej, spółdzielnie socjalne oraz inni wykonawcy, których głównym celem lub głównym celem działalności ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, jest społeczna i zawodowa integracja ……., pod warunkiem że procentowy wskaźnik zatrudnienia osób ..... jest nie mniejszy niż 30% osób zatrudnionych u wykonawcy.

40. Zamawiający ma możliwość wskazania jednej lub kilku grup spośród wskazanych w art. 94 ust. 1 ustawy Pzp. Dobór określonej grupy zagrożonej wykluczeniem społecznym i zawodowym powinien być dokonywany indywidualnie, z uwzględnieniem specyfiki danego zamówienia, w tym kręgu wykonawców działających na rynku w danej branży.
41. Zgodnie z treścią art. 94 ust. 2 ustawy Pzp w przypadku zamówienia zastrzeżonego, zamawiający może żądać dokumentów lub oświadczeń potwierdzających:
    a) status wykonawcy jako zakładu pracy chronionej lub spółdzielni socjalnej lub dokumentów potwierdzających prowadzenie przez wykonawcę lub przez jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie, działalności, której głównym celem jest społeczna i zawodowa integracja osób społecznie marginalizowanych;
    b) procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej

kategorii, o których mowa w ust. 1, zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej, spółdzielnie socjalne lub wykonawcę lub jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie.

42. Potwierdzenie spełniania tego wymogu przez wykonawców może nastąpić zatem poprzez:
    a) zidentyfikowanie formy prawnej wykonawcy w oparciu o właściwe przepisy regulujące daną formę prawną prowadzenia działalności, np. zakład pracy chronionej, spółdzielnia socjalna, zakład aktywności zawodowej czy też centrum integracji społecznej,
    b) złożenie oświadczenia do oferty, poświadczającego posiadanie wymaganego statusu podmiotowego przez danego wykonawcę – zamawiający może poprzestać na weryfikacji statusu podmiotu ubiegającego się o to zamówienie wyłącznie na podstawie oświadczenia własnego wykonawcy lub zażądać w zamian dokumentów wskazanych poniżej,
    c) przedłożenie do oferty statutu lub
    d) przedłożenie do oferty umowy spółki lub,
    e) przedłożenie dokumentu wewnętrznego wykonawcy, który będzie potwierdzał cel działania podmiotu.

43. Zamawiający powinien również zweryfikować wysokość wskaźnika procentowego zatrudnienia osób marginalizowanych u danego wykonawcy na podstawie:
    a) dokumentu, potwierdzającego strukturę zatrudnienia w podmiocie lub
    b) oświadczenia wykonawcy.

44. **Ważne!** Klauzula zastrzeżona może znaleźć zastosowanie także w postępowaniach prowadzonych na podstawie wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków, tj. postępowań prowadzonych zgodnie z zasadą konkurencyjności. Oznacza to, że podmiot niebędący zamawiającym w rozumieniu ustawy Pzp będzie miał możliwość zastosowania ww. preferencji w prowadzonym postępowaniu na podstawie tych wytycznych.

45. **Ważne!** To zamawiający decyduje czy na etapie prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia weryfikacja spełniania klauzuli zastrzeżonej nastąpi na podstawie oświadczenia czy – przed zawarciem umowy z wykonawcą – na podstawie dokumentów potwierdzających prawdziwość złożonego w ofercie oświadczenia.

46. **Ważne!** Warunki umożliwiające wykonawcy ubieganie się o zamówienie zastrzeżone powinny być przez niego spełnione nie tylko na etapie składania oferty, ale w całym

okresie realizacji umowy w sprawie zamówienia publicznego.

47. Zasadne jest aby zamawiający zawarł w treści projektowanych postanowień umowy z wykonawcą odpowiednie zapisy, które zabezpieczą zobowiązanie wykonawcy do utrzymywania zadeklarowanego zatrudnienia przez okres realizacji zamówienia. Może to być realizowane np. poprzez wskazanie prawa do kontroli zatrudnienia zadeklarowanych osób oraz określenie kar umownych za niewypełnienie tego obowiązku przez wykonawcę.

Zamówienie z klauzulą zatrudnieniową i wymogiem stosowania aspektów społecznych

48. Zamawiający, zobowiązani do stosowania preferencji dla PES w zamówieniach na usługi społeczne, mogą wypełnić ten wymóg poprzez zobowiązanie wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia do zatrudnienia do realizacji tego zamówienia osoby/ osób defaworyzowanych.

49. Podstawą prawną zastosowania takiego wymagania jest art. 96 ust. 1 ustawy Pzp.

Ważny przepis!

Art. 96 ustawy Pzp:

1. Zamawiający może określić w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia inne niż określone w art. 95 ust. 1 wymagania związane z realizacją zamówienia, które mogą obejmować aspekty gospodarcze, środowiskowe, społeczne, związane z innowacyjnością, zatrudnieniem lub zachowaniem poufnego charakteru informacji przekazanych wykonawcy w toku realizacji zamówienia.
2. Wymagania, o których mowa w ust. 1, mogą dotyczyć w szczególności:
   1) zastosowania określonych środków zarządzania środowiskowego;
   2) zatrudnienia:
      a) bezrobotnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia,
      b) osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o instytucjach rynku pracy i służbach zatrudnienia,

c) osób usamodzielnianych, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
d) młodocianych, o których mowa w przepisach prawa pracy, w celu przygotowania zawodowego,
e) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
f) innych osób niż określone w lit. a–e, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718) lub we właściwych przepisach państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
g) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, zamawiający określa w dokumentach zamówienia liczbę i okres wymaganego zatrudnienia osób, których dotyczy ten wymóg.
4. W przypadku gdy zamawiający przewiduje wymagania, o których mowa w ust. 1, w dokumentach zamówienia określa w szczególności sposób dokumentowania spełniania przez wykonawcę tych wymagań, uprawnienia zamawiającego w zakresie kontroli spełniania przez wykonawcę tych wymagań oraz sankcje z tytułu ich niespełnienia.

50. Jak wskazano w treści publikacji Urzędu Zamówień Publicznych[5]: „(…) w ramach zastosowania przepisów art. 96 ustawy Pzp zamawiający może wymagać zatrudnienia nowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak i zaangażowania do realizacji zamówienia takich osób, które są nowo zatrudnione lub które już są pracownikami wykonawcy czy podwykonawcy. Celem przepisów art. 96 ustawy Pzp jest między innymi wspieranie zatrudnienia oraz integracji społeczno-zawodowej członków słabszych grup społecznych, wśród osób wyznaczonych do wykonania zamówienia. Zatem, zgodnie z powyższym, obydwie opcje są dopuszczalne na gruncie przepisów tego artykułu. Kluczowym elementem w obu przypadkach jest zaangażowanie danych osób do realizacji zamówienia oraz posiadanie przez te osoby

[5] „Zamówienia publiczne na rzecz włączenia społecznego”, Katarzyna Ołdak-Bułanowska, Monika Szczygielska, Marta Wosiecka, Warszawa 2021 rok.

statusu osób defaworyzowanych, wymaganego przez zamawiającego na podstawie omawianych przepisów ustawy Pzp”.

51. W świetle stanowisk prezentowanych w praktyce stosowania art. 96 ustawy Pzp przez „zatrudnienie” można rozumieć również wykonywanie czynności na podstawie umów cywilnoprawnych, jeżeli forma ta jest zgodna z przepisami prawa oraz pozwala na rzeczywiste zaangażowanie danej osoby w realizację zamówienia.

52. Kluczowe jest w takiej sytuacji, aby w wyniku realizacji zamówienia i oddelegowania określonej osoby z grupy marginalizowanej do realizacji danego zamówienia, wystąpił efekt w postaci rzeczywistego, realnego i efektywnego zaangażowania takiej osoby w wykonanie zamówienia.

Przykład zapisu:

Zamawiający na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy Pzp, wymaga, aby wykonawca ubiegający się o udzielenie zamówienia zatrudnił do realizacji zamówienia jedną osobę niepełnosprawną w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Poprzez zatrudnienie zamawiający rozumie zarówno zatrudnienie nowych osób posiadających status osoby niepełnosprawnej, jak i oddelegowanie do realizacji zamówienia zatrudnionych już osób będących osobami, o których mowa w art. 96 ust. 2 pkt 2 lit. e) ustawy Pzp. W sytuacji rozwiązania lub wygaśnięcia zatrudnienia przed zakończeniem okresu realizacji zamówienia, wykonawca jest zobowiązany do niezwłocznego zatrudnienia innej osoby ze wskazanej przez zamawiającego grupy zagrożonej wykluczeniem społecznym.

53. Zamawiający może sformułować ten wymóg poprzez wskazanie jednej lub więcej grup, do której ma przynależeć osoba, która zostanie zatrudniona do realizacji danego zamówienia.

54. Zamawiający jest zobowiązany do wskazania liczby osób, które mają być zatrudnione do realizacji zamówienia oraz wskazania okresu, na jaki ma zostać utrzymane to zatrudnienie.

55. Maksymalny okres zatrudnienia jaki może być wymagany przez zamawiającego to okres realizacji zamówienia. Może to być okres krótszy, jeśli czynności wykonywane przez daną osobę, składające się na realizację zamówienia, będą wykonywane przez krótszy okres.

Przykład zapisu:

Zamawiający wymaga zatrudnienia do realizacji zamówienia 2 osób bezrobotnych. Wymagany okres zatrudnienia ww. osób winien następować przez cały okres świadczenia usługi, tj. od dnia ….. do dnia…… .
W przypadku osób bezrobotnych, osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu lub nie wykonujących innej pracy zarobkowej oraz osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia, zamawiający wymaga, aby były to nowozatrudnione osoby lub osoby zatrudnione przez wykonawcę nie wcześniej niż ... dni/miesięcy[6] przed zawarciem umowy w sprawie zamówienia publicznego.

56. **Ważne!** Spełnienie wymogu zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem może być realizowane przez wykonawcę lub podwykonawcę zamówienia publicznego, przy czym to zatrudnienie ma polegać na zaangażowaniu rzeczywistym tej osoby w wykonywanie zamówienia. Spełnieniem tego wymogu nie będzie tylko zatrudnienie danej osoby w przedsiębiorstwie wykonawcy lub podwykonawcy.

57. Poza wymaganiami dotyczącymi zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznych lub zawodowym, na podstawie art. 96 ustawy Pzp jest możliwe również stosowanie aspektów społecznych dotyczących:
    a) działania na rzecz zwiększania zatrudnienia,
    b) podnoszenia kwalifikacji pracowników,
    c) włączenia społecznego osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub doświadczających nierówności;
    d) promocji godnej pracy,
    e) zapewnienia poszanowania praw pracowniczych i praw społecznych,
    f) poszanowania praw człowieka oraz odniesienie się do kwestii uczciwego i etycznego handlu,
    g) promocję równych szans.

58. Przykładowe aspekty społeczne, jakie mogą być zastosowane w postępowaniach:

[6] Możliwe jest wskazanie przez zamawiającego okresu w dniach/tygodniach lub miesiącach.

a) zobowiązanie wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia publicznego do przeprowadzenia szkoleń związanych z przedmiotem zamówienia dla osób zagrożonych wykluczeniem, które zostały zatrudnione do realizacji zamówienia;
b) zobowiązanie wykonawcy do zaangażowania do wykonania zamówienia podmiotów (np. w ramach podwykonawstwa), o których mowa w art. 94 ust. 1 ustawy Pzp – wówczas zamawiający powinien określić jakiego zakresu przedmiotu zamówienia dotyczy ww. wymóg z jednoczesnym żądaniem dowodów potwierdzających spełnienie tego wymogu przez wykonawcę i podmiot biorący udział w realizacji zamówienia, np. poprzez złożenie oświadczenia.

59. Na etapie składania ofert i na etapie realizacji zamówienia, zamawiający powinien w treści dokumentacji zamówienia lub w zapytaniu ofertowym wskazać wymagania w zakresie sposobu potwierdzenia przez wykonawców zatrudnienia określonej osoby, wymaganej przez zamawiającego.

60. Na etapie składania oferty możliwe będzie żądanie wyłącznie oświadczenia wykonawcy zawierającego deklarację zatrudnienia określonej osoby, wymaganej przez zamawiającego.

61. Na etapie realizacji zamówienia zamawiający w ramach uprawnień kontrolnych może zażądać, poza składaniem oświadczeń, innych dokumentów, które będą potwierdzały zatrudnienie danej osoby i jej zaangażowanie do realizacji zamówienia.

62. Zamawiający powinien określić sankcje za niewywiązanie się wykonawcy z podjętych zobowiązań dotyczących zastosowania aspektów społecznych podczas realizacji zamówienia. Zamawiający jest zobowiązany precyzyjnie określić okoliczności, których wystąpienie będzie uzasadniało zastosowanie danej sankcji. Możliwe jest wskazanie w umowie z wykonawcą:
    a) kar umownych za niezrealizowanie danego aspektu społecznego przez wykonawcę lub podwykonawcę,
    b) prawa odstąpienia przez zamawiającego od umowy w sytuacji wielokrotnego stwierdzenia naruszeń w tym zakresie na etapie realizacji zamówienia.

63. **Ważne!** Rozwiązania przewidziane w art. 96 ustawy Pzp znajdują zastosowanie nie tylko w postępowaniach prowadzonych na podstawie tej ustawy, ale również w postępowaniach prowadzonych w zgodnie z zasadą konkurencyjności.

64. **Ważne!** Wskazane powyżej rodzaje preferencji mogą być stosowane do wszystkich rodzajów zamówień – to zamawiający, posiadając wiedzę o specyfice przedmiotu danego zamówienia, dostosowuje określony rodzaj preferencji do postępowania.

Zamówienie z klauzulą usługową

65. Kwestię klauzuli usługowej reguluje art. 361 ust. 1 ustawy Pzp.

Ważny przepis!

Art. 361 ust. 1 ustawy Pzp:

1. W przypadku zamówień, o których mowa w art. 359 pkt 1 i 2, zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu lub we wstępnym ogłoszeniu informacyjnym, że o udzielenie zamówienia na usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne objęte kodami CPV 75121000-0, 75122000-7, 75123000-4, 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 80110000-8, 80300000-7, 80420000-4, 80430000-7, 80511000-9, 80520000-5, 80590000-6, od 85000000-9 do 85323000-9, 92500000-6, 92600000-7, 98133000-4, 98133110-8, określonymi we Wspólnym Słowniku Zamówień, mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy, którzy spełniają łącznie następujące warunki:
   1) celem ich działalności jest realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób, o których mowa w art. 94;
   2) nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
   3) struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co wykonawca określa w swoim statucie;
   4) w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.

66. Zastrzeżenie tego rodzaju zamawiający zawiera w dokumentach zamówienia.

Dopuszczalne jest ono wyłącznie przy rodzajach zamówień określonych kodami CPV wyszczególnionymi w ww. przepisie ustawy.

67. W dokumentach zamówienia lub w zapytaniu ofertowym zamawiający zobowiązany jest zawrzeć zastrzeżenie, że o zamówienie mogą ubiegać się wyłącznie podmioty spełniające łącznie warunki określone w art. 361 ust. 1 pkt 1-4 ustawy Pzp – możliwe jest zacytowanie warunków z ustawy.
68. Ponadto w treści dokumentów zamówienia zamawiający powinien określić, na jakiej podstawie nastąpi weryfikacja tego warunku przez wykonawców.

> **Przykład zapisu:**
>
> Wykonawca w celu potwierdzenia spełniania warunku, o którym mowa w treści Rozdziału ... SWZ/ zapytania ofertowego jest zobowiązany do złożenia wraz z ofertą oświadczenia, zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik do SWZ/ zapytania ofertowego.

69. Możliwe jest żądanie innych dokumentów niż wskazane powyżej oświadczenie wykonawcy, np. statut, regulamin, odpis z właściwego rejestru. Katalog wymaganych dokumentów powinien zostać wskazany już w SWZ/ zapytaniu ofertowym.
70. **Ważne!** Klauzula usługowa może znaleźć zastosowanie także w postępowaniach prowadzonych na podstawie wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków, tj. postępowań prowadzonych zgodnie z zasadą konkurencyjności. Oznacza to, że podmiot niebędący zamawiającym w rozumieniu ustawy Pzp będzie miał możliwość zastosowania ww. preferencji w prowadzonym postępowaniu na podstawie tych wytycznych.

Kryteria oceny ofert

71. Zgodnie z art. 242 ustawy Pzp, zamawiający mogą uwzględniać aspekty społeczne w ramach kryteriów oceny ofert.
72. Zamawiający może w ramach kryteriów jakościowych zawrzeć wspomniane kryteria społeczne.
73. W ustawie Pzp jako jedno z kryteriów jakościowych i zarazem społecznych została wymieniona integracja społeczno-zawodowa osób marginalizowanych, ale nie oznacza to, że zamawiający musi się ograniczać tylko do tego aspektu.

74. Zamawiający ma prawo stosować inne kwestie społeczne, które mogą stanowić kryteria oceny i być sposobem lub środkiem do realizacji celów społecznych, stanowiących preferencje dla PES.

75. Zgodnie z preambułą Dyrektywy 2014/24/UE, kryteria oceny ofert mogą odnosić się do ”(...) faktu, że dany produkt pochodzi ze sprawiedliwego handlu, łącznie z wymogiem zapłacenia producentom ceny minimalnej i premii lub do zatrudniania osób długo poszukujących pracy, czy wdrożenia działań szkoleniowych dla bezrobotnych lub ludzi młodych w trakcie wykonania zamówienia, które ma zostać udzielone”.

Przykłady kryteriów oceny ofert:

1. Zamawiający przyzna punkty ofercie, w której wykonawca zadeklaruje zatrudnienie do realizacji zamówienia .... osób niepełnosprawnych/ bezrobotnych/ młodocianych (według wyboru zamawiającego). Przy czym zamawiający określa liczbę punktów za to kryterium wraz z określeniem zasad przyznawania punktacji. Np. liczba zatrudnionych osób bezrobotnych lub osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, do realizacji zamówienia – 20 pkt:
   - zadeklarowanie zatrudnienia 1 osoby – 10 pkt
   - zadeklarowanie zatrudnienia 2 osób – 20 pkt
2. Zamawiający przyzna punkty ofercie w ramach kryterium:
   Zatrudnienie osób usamodzielnianych na podstawie deklaracji wykonawcy złożonej w ofercie w treści Formularza ofertowego, następująco:
   - zatrudnienie 1 osoby usamodzielnianej do realizacji zamówienia ... pkt
   - zatrudnienie 2 osób usamodzielnianych do realizacji zamówienia .... pkt lub
   - zatrudnienie osób usamodzielnianych do realizacji zamówienia w wymiarze 1 pełnego etatu .... pkt
   - zatrudnienie osób usamodzielnianych do realizacji zamówienia w wymiarze 2 pełnych etatów .... pkt.
3. Ocenie może podlegać wysokość zadeklarowanej przez wykonawcę kwoty, jaka zostanie przez niego przeznaczona na zatrudnienie osób marginalizowanych w ramach posiadanego przez niego zatrudnienia – dotyczy to przeznaczenia kwoty na osoby zaangażowane do realizacji

konkretnego zamówienia, w którym ustanawiane jest kryterium oceny. W SWZ/ zapytaniu ofertowym zamawiający wskazuje, że:

„Ocenie podlega wysokość kwoty, jaką zadeklaruje wykonawca na zatrudnienie następujących osób: ..... np. osób bezrobotnych. Ocena nastąpi na podstawie deklaracji składanych przez wykonawcę na formularzu ofertowym. Ocena i porównanie ofert w zakresie tego kryterium nastąpi na podstawie ustalonego w dokumentach zamówienia wzoru matematycznego”.

Zamawiający musi określić przy tym minimum i maksimum tej kwoty, aby zapewnić uczciwą konkurencję pomiędzy wykonawcami w ramach oceny ofert z zastosowaniem tego kryterium.

4. Kryterium przeprowadzenia szkolenia dla osób realizujących przedmiot zamówienia związanych z przedmiotem zamówienia, np. przeprowadzenia szkoleń/ kursów/ innych form edukacji w zakresie umiejętności i kwalifikacji istotnych z punktu widzenia odpowiedniej realizacji przedmiotu zamówienia przez osoby bezrobotne lub osoby poszukujące pracy, niepozostające w zatrudnieniu lub nie wykonujące innej pracy zarobkowej. Ocenie podlegają zaproponowane w ofercie przez wykonawcę propozycje dotyczące sposobu rozwoju umiejętności i podniesienia kwalifikacji istotnych z punktu widzenia odpowiedniej realizacji przedmiotu zamówienia. Zamawiający w dokumentach zamówienia określa sposób oceny oraz zasady przyznawania punktacji w ramach tego kryterium.
5. Kryterium promowania równości w wynagradzaniu pracowników, przy czym ocena tego kryterium następuje na podstawie złożonej przez wykonawcę analizy przeprowadzonej na podstawie aplikacji do mierzenia nierówności płacowych dostępnej na stronie: https://www.gov.pl/web/rodzina/aplikacja-do-mierzenia-nierownosci-placowych. Zamawiający może przyznawać punkty za zadeklarowanie w ofercie analizy występowania nierówności płacowych pracowników wykonawcy, którzy zostaną zaangażowani do realizacji przedmiotu zamówienia, na zasadzie:
   - 0 pkt za brak deklaracji,
   - 10 pkt za złożenie deklaracji.
6. Przyznawanie punktów za określone etykiety społeczne:
   a) gadżety promocyjne wykonywane z włókien naturalnych – kryterium wykonania gadżetów z bawełny certyfikowanej etykietą GOTS;

b) wykorzystywanie do serwisu kawowego kawy/ kawy i herbaty spełniających kryteria społeczne Sprawiedliwego Handlu[7];
c) etykieta Naturland Fair, etykieta poziomu zgodności AAA wytycznych dla dostępności treści internetowych WAI WCAG 2.1 lub etykiety innych organizacji zajmujących się niepełnosprawnością.

7. Ocenie w ramach kryterium może podlegać zaprezentowana przez wykonawców metodyka zapewnienia uwzględnienia włączenia społecznego podczas realizacji przedmiotu zamówienia. Zamawiający powinien wskazać w dokumentach zamówienia:
   a) w jaki sposób wykonawca ma wykazać działania podejmowane podczas realizacji przedmiotu zamówienia na rzecz włączenia społecznego osób marginalizowanych określonych przez zamawiającego oraz
   b) wskazać, jaki dokument lub oświadczenie powinien złożyć wykonawca aby umożliwić ocenę oferty na podstawie tak ustalonego kryterium.
8. Kryterium tworzenia i utrzymania zatrudnienia dla pracowników z grup społecznie marginalizowanych – ocena następuje na podstawie przedstawionych przez wykonawcę dowodów potwierdzających zdolność do rekrutacji, zatrudnienia oraz przeszkolenia i utrzymania pracownika z określonej grupy defaworyzowanej.

[7] Powyższe oznacza, że Wykonawca zobowiązuje się do przygotowania serwisu kawowego będącego przedmiotem zamówienia wyłącznie kawy pochodzącej z produkcji spełniającej niżej wymienione kryteria społeczne Sprawiedliwego Handlu:
- zakaz jakiejkolwiek dyskryminacji w zatrudnieniu, dostępie do świadczeń, szkoleń i awansów itd.,
- zakaz pracy przymusowej w jakiejkolwiek formie,
- zakaz pracy dzieci,
- swoboda stowarzyszania się i prowadzenia negocjacji zbiorowych,
- przejrzyste i zdefiniowane zasady wynagradzania (wynagrodzenie pracowników jest co najmniej równe lub wyższe od płacy minimalnej lub średniej regionalnej),
- formalne, pisemne umowy w związku z zatrudnieniem,
- ustalone maksymalne godziny pracy, prawo do dni wolnych oraz zdefiniowane zasady pracy w nadgodzinach, prawo do przerwy w pracy,
- prawo do świadczeń z tytułu macierzyństwa, choroby, emerytury,
- odpowiednie warunki zakwaterowania pracowników,
- przestrzeganie bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy (m.in. zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych, środków ochrony w pracy w warunkach niebezpiecznych, opieki medycznej w miejscu pracy).

76. **Ważne!** Kryteria oceny ofert nie mogą dotyczyć właściwości podmiotowej wykonawcy, co w przypadku uwzględniania aspektów społecznych oznacza, że w ramach kryteriów oceny ofert nie może być oceniane i punktowane posiadanie przez wykonawcę określonej formy prawnej, jak spółdzielnia socjalna czy też posiadanie ogólnie statusu PES.

77. **Ważne!** Ustalając jakościowe kryteria oceny ofert, zamawiający jest zobowiązany do zawarcia w dokumentach zamówienia oraz w umowach, mechanizmów pozwalających zamawiającemu na weryfikację spełniania deklaracji wykonawców w zakresie jakościowych kryteriów oceny ofert zawartych w ofercie.

78. **Ważne!** Etykiety społeczne stosowane przez beneficjentów w ramach kryteriów oceny ofert powinny być dobierane w odniesieniu do danego przedmiotu zamówienia w konkretnym postępowaniu, z oceną tego, czy etykieta wybrana jako kryterium oceny ofert jest przejawem preferencji dla PES.

79. **Ważne!** Kryteria oceny ofert mogą znaleźć zastosowanie także w postępowaniach prowadzonych na podstawie wytycznych dot. kwalifikowalności wydatków, tj. postępowań prowadzonych zgodnie z zasadą konkurencyjności. Oznacza to, że podmiot niebędący zamawiającym w rozumieniu ustawy Pzp będzie miał możliwość zastosowania ww. preferencji w prowadzonym postępowaniu na podstawie tych wytycznych.

Zastrzeżenie zamówienia dla spółdzielni socjalnych

80. Zastrzeżenie zamówienia dla spółdzielni socjalnych jest możliwe **wyłącznie** w postępowaniach o udzielnie zamówienia, które ze względu na swoją wartość, nie podlegają ustawie Pzp.

81. Reguluje tę kwestię art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych[8].

> **Ważny przepis!**
>
> **Art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych:**
>
> 1. Jednostka sektora finansów publicznych udzielając zamówienia, które nie podlega ze względu na jego wartość ustawie z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320 z późn. zm.[1]), może

[8] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2026 r. poz. 48 z późn. zm.).
[1] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 620, 769, 794, 1165, 1173 i 1235.

zastrzec, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie spółdzielnie socjalne, działające na podstawie ustawy lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z uwzględnieniem przepisów art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

2. Informacja o zastrzeżeniu, o którym mowa w ust. 1, musi znaleźć się we wniosku o uruchomienie procedury udzielenia zamówienia publicznego oraz w odpowiednich dokumentach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

82. Aby zastosować takie zastrzeżenie, zamawiający w zapytaniu ofertowym powinien umieścić odpowiednie regulacje.

Przykład zapisu:

1. Zamawiający na podstawie art. 15 a ustawy o spółdzielniach socjalnych zastrzega, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie spółdzielnie socjalne.
2. Podstawą weryfikacji spełniania wymogu, o którym mowa w pkt 1 jest odpis z Krajowego Rejestru Sądowego, potwierdzający wpis spółdzielni do odpowiedniego rejestru. Odpis, o którym mowa powyżej należy dołączyć do oferty.

Zastrzeżenie zamówienia dla przedsiębiorstw społecznych

83. Zastrzeżenie zamówienia dla przedsiębiorstw społecznych jest możliwe **wyłącznie** w postępowaniach o udzielnie zamówienia, które ze względu na swoją wartość, nie podlegają ustawie Pzp.

84. Reguluje tę kwestię art. 26 ustawy o ekonomii społecznej[9].

Ważny przepis!

Art. 26 ustawy o ekonomii społecznej:

1. Jednostka sektora finansów publicznych, udzielając zamówienia publicznego, do którego ze względu na jego wartość nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień

[9] Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 806 z późn. zm.).

publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320 oraz z 2025 r. poz. 620), może zastrzec, że o udzielenie zamówienia publicznego mogą ubiegać się wyłącznie przedsiębiorstwa społeczne działające na podstawie ustawy lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z uwzględnieniem art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

2. Informację o zastrzeżeniu, o którym mowa w ust. 1, zamieszcza się we wniosku o uruchomienie procedury udzielenia zamówienia publicznego oraz odpowiednich dokumentach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

85. Aby zastosować takie zastrzeżenie, zamawiający w zapytaniu ofertowym powinien umieścić odpowiednie regulacje.

Przykład zapisu:

1. Zamawiający na podstawie art. 26 ustawy o ekonomii społecznej zastrzega, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie przedsiębiorstwa społeczne.
2. Podstawą weryfikacji spełniania wymogu, o którym mowa w pkt 1 jest zaświadczenie wydawane przez wojewodę na podstawie art. 27 ustawy o ekonomii społecznej, ewentualnie potwierdzenie z rejestru przedsiębiorstw społecznych prowadzonego zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o ekonomii społecznej. Zaświadczenie wojewody lub potwierdzenie z rejestru, o których mowa powyżej, należy dołączyć do oferty.

Zlecenie zadania publicznego organizacjom pozarządowym

86. Powierzać realizację zadań publicznych organizacjom pozarządowym może **wyłącznie** organ administracji publicznej, udzielający zamówienia w ramach projektu współfinansowanego z EFS+.

87. Reguluje tę kwestię art. 11 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Ważny przepis!
Art. 11 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie:

1. Organy administracji publicznej:

   (…)

   2) powierzają w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4, realizację zadań publicznych organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3, prowadzącym działalność statutową w danej dziedzinie.

2. Wspieranie oraz powierzanie, o których mowa w ust. 1, odbywają się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert albo w trybach określonych w art. 11a-11c lub art. 19a.

88. Zamawiający jest zobowiązany do przeprowadzenia konkursu zgodnie z wymaganiami wynikającymi z ww. ustawy[10].

[10] Pominięcie konkursu wiąże się ze szczególnymi sytuacjami, tj. z wystąpieniem klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej albo ze względu na ważny interes, społeczny lub ważny interes publiczny albo gdy zlecenie dotyczy zadań z zakresu ochrony ludności i ratownictwa.

Wykorzystane materiały

1. Aspekty społeczne w nowym Prawie zamówień publicznych (T. Schimanek, Warszawa, lipiec 2021 r.).
2. Etykiety o charakterze społecznym (UZP, 2022 r.).
3. Zamówienia publiczne na rzecz włączenia społecznego (UZP, Warszawa 2021 r.)
4. Społeczne i środowiskowe kryteria oceny ofert - pakiet dobrych praktyk: Dobre praktyki w zakresie społecznych kryteriów oceny ofert (K. Ołdak-Bułanowska).